MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tas-27 ta' Ottubru, 2005

Citazzjoni Numru. 477/2003

A

vs

B

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 16 ta' Mejju 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti ccelebraw zwieg bejniethom fit-8 ta' Settembru 1991, gewwa l-Knisja Parrokkjali ta' San Gorg, Hal-Qormi, kif jirrizulta mic-Certifikat taz-Zwieg relattiv li kopja tieghu hi hawn anness u esebita u mmarkata bhala Dok "A";

Illi l-kunsens tal-partijiet kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomilja psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

Illi l-kunsens tal-partijiet inghata b'eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi ulterjorment il-kunsens ta' l-attrici nkiseb ukoll b'qerq dwar kwalita' tal-konvenut illi setghet mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

Illi ghalhekk iz-zwieg celebrat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett fil-Ligi ghall-fini tad-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 ta' l-Att Dwar iz-Zwieg ta' l-1975**;

Illi l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara z-zwieg celebrat bejn il-partijiet nhar it-8 ta' Settembru 1991, null u bla effett fil-Ligi, ghar-ragunijiet fuq premessi.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li huwa minn issa ngunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 u 4 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 6 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-attrici fil-11 ta' Gunju 2003 fejn il-Qorti pprefiggietilha terminu ta' disghin (90) gurnata sabiex tipprezenta x-xhieda kollha taghha producibbli bil-procedura ta' l-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur taghha.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut tad-9 ta' Settembru 2003 a fol. 17 tal-process fejn gie eccepit:-

1. Illi l-eccipjent jaqbel illi l-kunsens ta' l-attrici stess kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghaliha li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. L-eccipjent ma jaqbilx li jezistu ragunijiet ohra ghajr dawn sabiex iz-zwieg jigi dikjarat null u bla effett.

2. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 17 u 18 tal-process.

Rat il-**kontro-talba tal-konvenut** a fol. 19 fejn gie premess:-

Illi l-kunsens ta' martu A kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghaliha li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi sahansitra waqt l-gherusija l-attrici kellha relazzjoni ma' ragel iehor mizzewweg bl-isem ta' Victor Sammut u matul iz-zwieg rega' kellha relazzjoni ma' ragel iehor mizzewweg bl-isem ta' Mario Tonna.

Illi ghalhekk iz-zwieg celebrat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett fil-Ligi ghall-finijiet tad-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 ta' l-Att dwar iz-Zwieg tal-1975**.

Illi ghalhekk l-istess konvenut rikonvenzjonanti talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara z-zwieg celebrat bejn il-partijiet fit-8 ta' Settembru 1991 null u bla effett fil-Ligi, ghar-ragunijiet fuq premessi.

Bl-ispejjez kontra l-attrici li hija ngunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut rikonvenzjonanti a fol. 19 u 20 tal-process.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet ta' l-attrici rikonvenzjonata tat-2 t'Ottubru 2003 a fol. 22 tal-process fejn gie eccepit:-

1. Illi hija taqbel illi z-zwieg celebrat bejn il-kontendenti ghandu jigi dikjarat null u bla ebda effett skond il-Ligi, izda dan ghar-ragunijiet indikati minnha fl-att tac-Citazzjoni, u mhux ghal dawk imsemmija fil-kontro-talba tal-konvenut.

2. Illi assolutament minghajr pregudizzju ghall-premess, fic-Citazzjoni taghha l-eccipjenti kienet indikat illi effettivament il-kunsens taz-zewg kontendenti kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, u ghalhekk il-kontro-talba tal-konvenut saret inutilment, u taht l-ebda cirkostanza l-eccipjenti m'ghandha tbaghti l-ispejjez ta' l-istess.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda ta' l-attrici rikonvenzjonata a fol. 23 tal-process.

Rat il-verbal tad-29 t'Ottubru 2003 fejn inghata digriet affidavit tal-partijiet b'terminu ta' tletin (30) gurnata kull wiehed.

Rat in-nota tal-konvenut **B Micallef** datata 9 ta' Dicembru 2003 li permezz taghha esebixxa l-affidavits ta' missieru **B Micallef** *(senior)*, ta' **Claire Camilleri**, ta' **Vivienne Micallef**, u ta' huh **Joseph Micallef**.

Rat il-verbal tal-5 ta' Frar 2004.

Rat in-nota ta' l-attrici **A** datata 26 ta' Marzu 2004 li permezz taghha esebiet l-affidavit taghha stess.

Rat il-verbal ta' l-1 t'April 2004.

Rat in-nota tal-konvenut **B** datata 6 ta' Mejju 2004 li permezz taghha esebixxa l-affidavit ulterjuri tieghu, u tliet dokumenti ohra.

Rat il-verbali tas-seduti tat-8 ta' Gunju 2004; tat-18 ta' Novembru 2004; u tas-6 t'April 2005 fejn fuq talba ta' Dr. Ramona Frendo ghall-attrici, il-Qorti ppref iggiet terminu ta' tletin gurnata lill-istess attrici sabiex tipprezenta nota t'osservazzjonijiet bil-visto / notifika lid-difensur tal-kontro-parti li jkollu l-istess terminu ghal nota responsiva. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-27 t'Ottubru 2005.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attrici qed tibbaza t-talba taghha fuq l-**artikolu 19 (1) (c), (d) u (f) tal-Kap. 255**. L-**artikolu 19 (1) (c)** jghid li zwieg ikun null *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga."*

Illi din id-dispozizzjoni hi kwazi identika fil-formulazzjoni taghha ghall-**Canone 1098 tal-Kodici ta' Dritt Kanoniku** vigenti u hu evidenti li d-dispozizzjoni fil-ligi taghna giet ispirata mill-istudji preparatorji u mill-abbozzi tal-Kodici Kanoniku gja' ezistenti fl-1981, cjoe' qabel ma l-imsemmi Kodici gie effettivament promulgat.

Illi kif din il-Qorti kellha okkazjoni li tikkummenta fis-sentenza taghha tal-4 ta' Novembru 1994 fil-kawza fl-ismijiet **"Angela Spiteri xebba Selvagi vs Joseph Spiteri"**, l-**artikolu 23 tal-Kap. 255** ma huwiex ta' ostakolu li ssir referenza ghad-dottrina u l-gurisprudenza kanonika bhala fonti ta', u ghajnuna ghal interpretazzjoni tad-dispozizzjoni in ezami, u dana bhalma l-fatt li ligijiet ta'

pajjizi ohra ma humiex parti mill-ligi ta' pajjizna ma hux ta' ostakolu li ssir referenza ghal dawk il-ligijiet u ghall-gurisprudenza ta' dawk il-pajjizi ghall-finijiet ta' nterpretazzjoni tal-ligi domestika.

Illi l-qerq ravvizat fid-dispozizzjoni ta' l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap. 255** jincidi direttament fuq l-intellett ta' xi wahda mill-partijiet fiz-zwieg u ndirettament fuq il-volonta' tal-persuna ngannata. F'din id-dispozizzjoni ghalhekk dak li jintlaqat direttament mhux il-kunsens, izda l-intellett. Kif jispjega l-gurista ***Jose' Castano***:-

"Il dolo causa direttamente errore nell'intelletto del paziente, il quale ex errore consente. Con la particella ex vogliamo significare l'immediata causalita' dell' errore sul consenso. L'atto di consentire pero' e' atto entittivamente di volonta". (***Il Sacramento del Matrimonio, Roma, 1992, p. 357***). Dan il-qerq jista' jigi kemm minn wahda mill-partijiet fiz-zwieg kif ukoll minn terza persuna. *"In definittiva, quello che conta e che il dolus abbia influsso nel consenso, cioe' che il consenso matrimoniale provenga dall' errore doloso, senza il quale il consenso non sarebbe mai stato espresso"* (op. cit. P. 358).

Illi biex tissussisti s-sitwazzjoni ravvizata fil-paragrafu in dizamina jridu jikkonkorru erba' affarijiet:-

i) il-qerq perpetrat bil-hsieb li wiehed jikseb il-kunsens tal-parti;

ii) li l-qerq ikun incida fuq il-kunsens tal-parti;

iii) li l-qerq ikun jirrigwarda xi kwalita' tal-parti l-ohra; u

iv) li din il-kwalita' tkun tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-**artikolu 19 (1) (f)** jipprovdi li zwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew

aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

Illi ma hemmx dubju li l-legislatur Malti, meta fformula dan il-paragrafu, kellu quddiemu l-izvilupp gurisprudenzali u dottrinali fil-kamp tad-Dritt Kanoniku sa l-1981, cjoe' meta l-**artikolu 19** allura ezistenti fil-ligi taghna gie sostitwit bl-**artikolu 19** vigenti llum. Infatti jekk wiehed jara l-inciz (2) tal-**Canone 1101 tal-Kodici ta' Dritt Kanoniku** promulgat sentejn wara dawk l-emendi fil-**Kap. 255**, wiehed isib li dan l-inciz hu kwazi identiku ghall-ligi taghna:-

"At si alterutra vel utrague pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum vel matrimonii essentiale aliqudo elementum, vel essentialem aliquam proprietatem, invalide contrhit."

Illi hawn qeghdin fil-kamp tas-simulazzjoni, u cjoe' meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun qed jinghata. L-awturi jitkellmu dwar *consensus simulatus* jew *consensus fictus*. Din is-simulazzjoni tista' tkun jew totali jew parzjali. Kif jispjega l-awtur ***Castano*** (**Il Sacramento del Matrimonio, Roma, 1992**):-

"In generale si parla di <u>exclusio totale</u> e di <u>exclusio partiale</u>. La prima sarebbe la esclusione della "totalita" matrimoniale, cioe' del <u>matrimonium ipsum,</u> mentre la seconda si riferisce al matrimonio solo "parzialmente", vale a dire ad <u>essentiale matrimonii aliquod elementum</u> e ad <u>essentialem aliquam proppríetatem.</u> Ad ogni modo, si tratta della esclusione totale o della esclusione parziale, per quanto riguarda l' effetto sulla validita' del matrimonio, non c'e' nessuna differenza, giacche' il matrimonio in ambedue I casi e' sempre invalido." (op. Cit. P.382)

Illi tezisti simulazzjoni totali meta l-kontraent esternament ikun qed jaghmel atti li ma jkunux in konformi mal-volonta` tieghu nterna. Per ezempju, meta wiehed *"in no way consents to marriage"*. (***Bejan,*** 29 ta' Lulju 1970) jew *"when he positively does not intend to give his consent while he can."* (***Abbo,*** 8 ta' Frar 1968) jew meta wiehed

"does not have the intention of contracting marriage but wishes to put on an act". (***Pausilla,*** 18 ta' Dicembru 1980).

Illi d-decizjonijiet rotali ohra osservaw li simulazzjoni totali taz-zwieg jista` jsehh ukoll *"when a person excludes either marriage itself or his or her spouse."* (***Mercieca,*** 15 ta' Lulju 1973) (***Ferraro,*** 26 ta' April 1978).

Illi simulazzjoni totali tezisti wkoll meta hemm inkluz element kuntrarju ghaz-zwieg. Ezempju ta' dan huwa meta bniedem jizzewweg *"for his own purposes which are different from marriage."* (***Rogers,*** 11 ta' Novembru 1993). Wiehed jista' jizzewweg ghal ragunijiet personali u soggettivi *(finis operantis et extraneus)*. Dawn ir-ragunijiet jistghu ma jikkoncidux ma' dawk taz-zwieg innifsu *(finis operis)*. Jekk iz-zewg motivi jikkoezistu ghaliex wahda ma teskludix lill-ohra allura m'hemmx simulazzjoni u tali zwieg huwa validu. Mill-banda l-ohra jekk wiehed jizzewweg bil-hsieb ewlieni tal-motivi soggettivi tieghu ad eskluzjoni tal-motivi taz-zwieg innifsu allura dak iz-zwieg huwa null.

Illi fil-kaz ta' nullita' parzjali l-kontraent ma jkunx qed jeskludi z-zwieg innifsu fi totalita' tieghu pero' jkun jeskludi wiehed mill-elementi essenzjali tieghu u b'hekk xorta wahda jirrendi l-istess zwieg null.

Illi fil-ligi taghna mkien ma nsibu elenkati x'inhuma l-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga pero' huwa principju rikonoxxut fis-socjeta' Maltija li z-zwieg kif nifhmuh ahna ghandu a bazi tieghu l-element ta' esklussivita', cjoe' dik il-fedelta` reciproka li l-partijiet jaghtu u jweghdu lil xulxin *(Bonum Fidei).*

Illi ghalhekk meta parti tidhol ghaz-zwieg tkun waqt il-hin tal-kunsens qeghda taghti lilha nnifisha lill-parti l-ohra u b'hekk qed teskludi relazzjonijiet ma' terzi persuni. Punt iehor li jrid jigi sollevat in ezami ta' dan is-sub-inciz huwa li l-ligi titkellem dwar eskluzjoni pozittiva. Huwa accettat fil-Gurisprudenza taghna li sabiex jigi sodisfatt dan ir-rekwizit m'hemmx bzonn li tali eskluzjoni tkun wahda sfaccata, l-intenzjoni ta' l-eskluzjoni tista' tkun wahda percepibbli

minn azzjonijiet impliciti. Gurisprudenza nostrana tammetti li hemm distinzjoni bejn id-dritt ghall-fedelta' u l-abbuz ta' dan id-dritt. Ghalhekk relazzjonijiet extra konjugali wara z-zwieg ma jikkontribwixxux wahedhom argument ghan-nullita'.

Illi lanqas ma jirrizulta f'nullita' meta wiehed mill-partijiet jiehu decizjoni wara z-zwieg li jnehhi jew jimmodifika d-dritt ghall-fedelta' gja' moghti fil-kunsens taz-zwieg. Minkejja dan, relazzjonijiet extra konjugali ghandhom jigu meqjusa bis-serjeta' ghaliex jistghu jkunu rizultat ta' kunsens limitat minhabba simulazzjoni parzjali. *"We must take care not to consider lightly such a strong indication since more often than not, it could be a certain sign that the obligation of fidelity has not been assumed."* (***Pompedda,*** 7 ta' Lulju 1972).

Illi dak li jrid jigi ppruvat, sal-grad li trid il-ligi taghna fil-kamp civili, hu li fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimoniali parti wahda jew it-tnejn kellha jew kellhom il-hsieb maghmul li ccahhad lill-parti l-ohra mid-dritt kif aktar 'il fuq imfisser *ossia* li tonqos mid-dover korrispondenti. Tali prova tista' ssir permezz ta' dikjarazzjonijiet f'dan is-sens – basta li l-Qorti tqishom, fic-cirkostanzi kollha tal-kaz, li jkunu attendibbli, kif ukoll minn cirkostanzi antecedenti, konkomittanti u sussegwenti ghall-ghoti tal-kunsens, cjoe' ghaz-zwieg.

Illi l-attrici ssemmi wkoll l-**artikolu 19 (1) (d)** li jipprovdi li zwieg ikun null jekk *"vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg."*

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-

zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"la piena avvertenza e il deliberato consenso ... La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva…. La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli obllighi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di giudizio)" (***Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o ad dirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "… ... se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui*

*non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole" (***Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

*"The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.***, **Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993)***, p. 686).*

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi l-kontendenti nghaqdu fiz-zwieg fit-8 ta' Settembru 1991. Iz-zewg nahat illum jaqblu li hemm lok biex tali zwieg jigi dikjarat null, pero' jaghtu verzjonijiet differenti ghar-ragunijiet li setghu wasslu ghal tali nullita'. Filwaqt li l-attrici tibbaza l-azzjoni taghha fuq il-premessa li l-kunsens taz-zewg partijiet kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255**, u wkoll li l-kunsens taghha kien karpit b'qerq skond id-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255**, il-konvenut jikkontesta li huwa min-naha tieghu kellu l-kunsens vizzjat b'xi mod jew inkella li ghamel xi haga li qarraq bl-attrici izda jghid li kien biss il-kunsens ta' l-attrici li kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255**.

Illi mill-*punto di vista* ta' l-attrici din tghid li huma zzewgu biss wara hmistax-il xahar li kienu jafu lil xulxin. Hija tishaq li l-konvenut kien mohhu biss fil-hanut tieghu u li bejniethom ma kien hemm komunikazzjoni ta' xejn. Dan

kollu huwa kontradett mix-xhieda prodotta mill-konvenut. Fil-fatt ix-xhieda minnu prodotta sostnew li l-istess konvenut kien dejjem ragel tal-familja ezemplari kemm qabel kif ukoll wara z-zwieg. Dawn ix-xhieda fil-fatt attribwew it-tkissir ta’ din ir-relazzjoni ta’ bejn il-partijiet fuq relazzjoni extra-maritali li kellha l-attrici.

Minkejja li l-attrici baqghet tinsisti li l-konvenut kien aktar jimpurtah mill-hanut tieghu, hija stqarret li huwa qatt ma halla lilha u liz-zewg uliedhom neqsin minn xejn. L-istess attrici allegat li l-konvenut ma kienx itiha l-attenzjoni rikjesta li normalment tezisti bejn koppja fiz-zwieg, u kien pjuttost izomm lura f’relazzjonijiet intimi. Jidher fuq kollox a bazi ta’ dak li sostniet l-attrici, li kien hemm inkompatibbilta’ kbira ta’ karattru, u f’dan il-kuntest huwa gust li jinghad li l-attrici cahdet kategorikament li qatt kellha relazzjonijiet ma’ l-irgiel indikati mill-konvenut fil-kontro-talba tieghu.

Illi meta wiehed jara l-kumpless tal-provi prodotti din il-Qorti ssib li fl-ewwel lok l-allegazzjonijiet attrici bl-ebda mod ma gew ippruvati *stante* li jidher li l-konvenut kien jaf sew ghal x’hiex diehel u ma hemm l-ebda dubju li huwa kellu d-diskrezzjoni necessarja ta’ gudizzju sabiex jifhem u jimpenja ruhu ghall-hajja mizzewga u sabiex josserva l-elementi essenzjali taz-zwieg. Dan gie kkonfermat kemm mix-xhieda kollha prodotti mill-konvenut innifsu, u din il-Qorti tazzarda tghid anke mill-affidavit ta’ l-istess attrici. Ma tressqet fil-fatt l-ebda prova li l-konvenut izzewweg sforz xi pressjoni li saret fuqu mill-genituri tieghu, anzi missieru jeskludi dan ghal kollox. Ix-xhieda prodotta mill-konvenut ukoll jikkonfermaw li l-kunsens tieghu kien wiehed validu u bl-ebda mod ma kien simulat a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255**. Jinghad ukoll fl-ahharnett li ma jirrizulta minn imkien li l-attrici kellha l-kunsens taghha moghti b’qerq prattikat fuqha. Fil-fatt din il-Qorti thoss li l-allegazzjonijiet attrici fic-citazzjoni bbazati wkoll fuq l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255,** huma kompletament bla bazi.

Illi ghal dak li huwa l-kunsens ta’ l-attrici jista’ jkun li l-partijiet izzewgu wara xi sena u nofs li kienu jafu lil xulxin,

pero' certament li din il-Qorti thoss li mill-provi kollha prodotti, inkluz mix-xhieda ta' l-attrici ma jistax jinghad li l-kunsens ta' l-attrici kien b'xi mod ivvizzjat la a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d)** u lanqas a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255**.

Illi fil-fatt l-allegazzjonijiet ta' adulterju fil-konfront ta' l-attrici ma gew bl-ebda mod ippruvati – u dan apparti l-fatt li ma jidhirx li hemm il-minimu ta' prova li l-attrici b'xi mod ssimulat il-kunsens taghha. Anzi skond ix-xhieda taghha jidher li riedet u ghamlet dak kollu li setghet sabiex timpenja ruhha sabiex tosserva l-elementi kollha taz-zwieg. Fil-fatt tghid li hija hekk ghamlet. Bl-istess mod jista' kategorikament jinghad li minkejja li l-attrici ssostni li l-konvenut kien aktar mohhu fil-hanut milli fiha, hija kienet ben konxja ghal liema relazzjoni kienet diehla, u ghal liema mpenn kienet diehla bhala mara mizzewga. Fil-fatt l-attrici stess stqarret li dan hija segwietu, u dejjem rribattiet dak li qalu fuqha l-familjari tal-konvenut – dan inkwantu l-istess huma relevanti ghall-kawza ta' annullament ghad-differenza minn kawza ta' separazzjoni. Ghalhekk din il-Qorti thoss li l-kunsens ta' l-attrici kien ukoll moghti validament u certament mill-provi prodotti dak allegat minnha u sa certu punt mill-konvenut f'dan ir-rigward ma jirrizultax.

Illi verament jidher li l-partijiet kellhom diffikultajiet fiz-zwieg, u spiccaw jippersistu li jwahhlu f'xulxin fuq dan, pero' certament xejn minn dan ma jwassal ghall-akkoljiment ghat-talba ta' annullament taz-zwieg. Fil-fatt f'dak kollu li gie provdut u ezaminat bir-reqqa quddiem din il-Qorti, xejn ma jwassal sabiex it-talba attrici jew il-kontro-talba tal-konvenut jigi milqugha. Dan huwa dovut ghal diversi ragunijiet, fosthom li l-allegati xhieda prodotta ma jwasslux ghall-prova l-anqas ta' premessa wahda avvanzata minn wahda mill-partijiet. Fil-fatt il-provi prodotti minn kull parti mhux biss ma humiex konvincenti, izda adirittura huma ferm 'il boghod milli jwasslu ghall-konvinciment morali ta' din il-Qorti anke dwar il-fondatezza taghhom fl-isfond ta' l-azzjoni u l-kontro-talba hawn trattati. Apparti dan u sinfikatament il-provi ta' kull parti huma b'kull mod u fuq kull aspett kontradetti mill-parti

l-ohra. Tant huwa minnu dan li l-konvenut sabiex jirribadixxi dak li qalet fuqu l-attrici fl-affidavit taghha, ipprezenta b'nota tas-6 ta'Mejju 2004 dak li huwa sejjah bhala affidavit ulterjuri tieghu. Dan sar minnu sabiex skond hu jipprova li l-attrici kkommettiet adulterju. Il-konvenut anke esebixxa lista ta' telefonati li skond hu saru mill-attrici lil certu Mario Tonna. Certament li tenut kont li dan huwa minnu jista' jwassal ghar-raguni ta' separazzjoni, izda dan fih innifsu ma jwassalx sabiex b'xi mod jinghad li l-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255**.

Illi ghalhekk din il-Qorti thoss li fil-fatt l-affidavit tal-konvenut huwa mmirat kwazi nterament sabiex jikkonfuta lill-attrici l-aktar dwar l-allegazzjoni ta' adulterju, li huwa jsemmi wkoll fil-kontro-talba tieghu. Hawn il-Qorti tenfasizza li din il-kawza *si tratta* fuq kaz ta' annullament u mhux fuq separazzjoni fejn wiehed jezamina ghaliex zwieg falla. Din il-Qorti hija tal-fehma li mill-provi prodotti mil-konvenut stess ma hemm ebda prova sinfikanti li l-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat a bazi ta' dak indikat fil-kontro-talba tieghu *stante* li jirrizulta li z-zewg partijiet taw il-kunsens taghhom validament, u kienu qed jifhmu sew l-elementi essenzjali taz-zwieg, kif ukoll kellhom id-diskrezzjoni ta' gudizzju necessarja sabiex jimpenjaw ruhhom ghall-hajja mizzewga. Dan huwa mill-aktar sinifikanti meta wiehed iqis li f'materja ta' zwieg il-prezuzjoni legali hija favur il-validita' u certament li l-provi prodotti mill-konvenut bl-ebda mod ma jippruvaw dak minnu premess. Anzi jidher mix-xhieda kollha prodotta miz-zewg partijiet innifishom li huma hadmu kemm felhu sabiex stabbilew hajja ghalihom, u wkoll sabiex jaghtu lil xulxin u lil uliedhom dak kollu li setghu bhala familja. Il-fatt li dan iz-zwieg sfortunatament sfratta ma jwassalx ghall-akkoljiment tat-talba tal-konvenut u lanqas ta' dik attrici.

Illi ghal dawn ir-ragunijiet kemm it-talba attrici u kif ukull il-kontro-talba tal-konvenut ghandhom jigu michuda.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut biss inkwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak fuq deciz, **tichad it-talba attrici** *stante* li hija nfondata fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez tac-citazzjoni attrici a karigu ta' l-istess attrici.

Illi ghar-rigward tal-**kontro-talba tal-konvenut** din il-Qorti **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet ta' l-attrici rikonvenzjonata biss inkwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak fuq deciz, **tichad il-kontro-talba tal-konvenut rikonvenzjonanti** *stante* li hija nfondata fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez tal-kontro-talba tal-konvenut a spejjez ta' l-istess konvenut.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------